

Nr 87.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för sysslomannen vid Sundby sjukhus A. Nordfeldt från viss skadeståndsskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 21 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler statsrådet Mossberg uppkommen fråga om befrielse för sysslomannen vid Sundby sjukhus A. Nordfeldt från viss skadeståndsskyldighet till kronan samt anför därvid följande.

I skrivelse den 7 maj 1943 gjorde medicinalstyrelsen framställning om anvisande av medel för uppgörelse i anledning av en tvist rörande försäljning från Sundby sjukhus vid Strängnäs av ett antal nötkreatur. Av handlingarna i ärendet inhämtades i huvudsak följande fakta.

Enligt skriftligt avtal den 30 september 1941 hade Sundby sjukhus genom sysslomannen vid sjukhuset Arvid Nordfeldt till lantbrukaren Folke Karlsson,

Luckerstad, Arneberga, för en köpeskilling av 10 400 kronor försålt elva nötkreatur. Kort tid efter det att djuren levererats hade köparen av husdjurskonsulenten vid Östergötlands läns hushållningssällskap gjorts uppmärksam på att smittsam kastning föreläge inom kreatursbesättningen vid sjukhuset och hade med anledning därav låtit göra serologisk undersökning rörande de inköpta djuren. Undersökningen hade utvisat, att sex av djuren reagerat för sjukdomen. I skrivelse den 31 januari 1942 till sysslomannen hade från köparens sida erinrats om att denne i annons, som föregått köpet, uppgivit sig vara köpare endast till smittofria djur samt att vid telefonsamtal med sysslomannen före köpet denne på fråga, huruvida smittsam kastning föreläge inom kreatursbesättningen vid sjukhuset, lämnat nekande svar. I skrivelsen hade vidare förklarats, att köparen ställde sysslomannen ansvarig för vållad skada. I anledning därav hade Nordfeldt den 5 februari 1942 meddelat köparen, att, då några onormala kalvningar icke förekommit bland Sundbybesättningen under år 1941, anledning icke förelagat till antagande, att smittsam kastning förefunnits inom besättningen. Köparen hade sedermera i brev till Nordfeldt den 10 mars 1942 uppgivit vissa förhållanden till påvisande av att de köpta djuren varit smittade redan vid leveransen. Under återopande av tidigare skrivelse hade köparen hemställt om förslag från säljaren till uppgörelse i godo. Som svar härpå hade sysslomannen i brev den 13 mars 1942 meddelat, att han av vad köparen anfört ansåge det till fullo framgå, att vissa av djuren varit smittade redan vid försäljningen. I anledning av köparens önskan om förslag till uppgörelse hade sysslomannen ifrågasatt, huruvida icke köpet av samtliga smittade djur kunde återgå och dessa djur snarast återsändas, i vilket fall sjukhuset skulle betala frakt och vårdarekostnad. På detta meddelande hade köparen den 14 mars 1942 svarat, att han icke kunde godkänna sysslomannens förslag till uppgörelse utan att han fordrade ersättning av närmare angivet innehåll. Parterna hade sedermera genom ytterligare skriftväxling dryftat ärendet utan att uppgörelse kommit till stånd.

Efter det att handlingarna i ärendet överlämnats till medicinalstyrelsen, hade styrelsen med Nordfeldt hållit förhör i saken. Sedan Nordfeldt därvid av styrelsen anmodats att söka överenskomma med köparen om förslag till uppgörelse, hade den senare i skrivelse till Nordfeldt den 17 mars 1943 framlagt förslag till godvillig uppgörelse.

I anledning därav hade styrelsen anmodat konsulenten vid Östergötlands läns hushållningssällskap Sigge Kvarnbäck och direktören Karl Vieweg, Bjärka-Säby, att verkställa uppskattning angående skäligheten av de framställda ersättnings- och skadeståndsanspråken. Efter verkställd uppskattning hade dessa personer enligt utlåtande den 21 april 1943 kommit till att det belopp, som sjukhuset borde erlægga i ersättning och skadestånd, skäligen borde beräknas till 11 000 kronor.

Köparen hade förklarat sig villig att godkänna det av värderingsmännen sålunda föreslagna beloppet av 11 000 kronor jämte ersättning för advokatkostnader med 500 kronor och 300 kronor för veterinär- och desinfektionskostnader för att avstå från alla vidare anspråk på grund av det ingångna köpeavtalet.

För egen del anförde medicinalstyrelsen i huvudsak följande.

Den i ärendet verkställda utredningen syntes giva vid handen, att vid undersökningar under år 1940 av Sundbybesättningen vissa djur varit kastsjukesmittade, därav två av de till Karlsson sedermera försålda. Smittan från nämnda djur hade, såvitt utredningen antydde, trots av Karlsson enligt veterinärinstruktionen vidtagna motåtgärder, spritt sig bland Karlssons övriga djur. Nordfeldt hade vid det med honom inför styrelsen anställda förhöret förklarat, att han vid försäljningen väl ägt kännedom om den smitta med

kastsjuka, som senast ett år tidigare konstaterats inom besättningen, men att han med hänsyn därtill att kastningar icke under senaste året förekommit antagit, att risk för smittoöverföring genom Sundbydjuren saknats.

Köparen hade fordrat restitution av viss del av köpeskillingen för de smittade djuren ävensom skadestånd. Enligt styrelsens mening föreläge visst fog för köparens yrkande om restitution av viss del av köpeskillingen. Frågan, huruvida skadeståndsskyldighet på grund av köplagens bestämmelser åvilade säljaren i förevarande fall, läte sig däremot ej slutgiltigt besvaras med den utredning, som föreläge. Närmast syntes dock böra antagas, att köparens krav även härutinnan ägde visst berättigande. Emellertid syntes annan grund till skyldighet för säljaren att gälda skadestånd i förevarande fall kunna åberopas. Säljaren kunde nämligen genom sitt förfarande att sälja djur, som säljaren men icke köparen veterligen varit kastsjukessmittade, anses ha vållat sjukdomens spridning bland köparens djur. Den därav vållade skadan skulle säljaren i så fall — dock förutsatt att köparen icke försummat vad som rimligen kunnat begäras av honom till förhindrande av smittans spridning — vara skyldig att ersätta.

Av det anförda framginge, att vid en eventuell process skadestånd med sannolikhet komme att utdömas av kronan för den skada, som vållats köparen genom ifrågavarande försäljning. Då enligt styrelsens mening det av värderingsmännen uppskattade ersättnings- och skadeståndsbeloppet icke vore oskäligt, hade styrelsen kommit till den uppfattningen, att det ur statsverkets synpunkt vore förmånligt, om en frivillig uppgörelse komme till stånd. Det syntes nämligen icke uteslutet, att vid en process högre skadestånd kunde utdömas, varjämte rättegångskostnaderna med all sannolikhet vida komme att överstiga det av köparen såsom ersättning för advokatkostnader fordrade beloppet av 500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställde styrelsen om medgivande att av tillgängliga överskottsmedel från driften av trädgård och jordbruk vid sjukhuset taga i anspråk ett belopp av 11 800 kronor till förnöjande av Karlsson. Styrelsen meddelade tillika, att styrelsen hade för avsikt att mot Nordfeldt väcka ansvars- och skadeståndstalar.

Genom beslut den 21 maj 1943 medgav Kungl. Maj:t, att styrelsen av nyssnämnda medel förskottsvis finge taga i anspråk ett belopp av 11 800 kronor till gäldande av ersättning i anledning av avtalet mellan Nordfeldt och Karlsson samt anbefallde styrelsen att framdeles inkomma med förslag till slutlig reglering av det sålunda i anspråk tagna beloppet.

Efter stämning å Nordfeldt till Akers och Selebo tingslags häradsrätt yrkade sedermera landsfogden i Södermanlands län ansvar å Nordfeldt jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, enär han visat oförstånd i sin tjänst såsom syssloman därigenom, att han vid försäljningen underlåtit att meddela Karlsson, att smittsam kastning förefunnes inom sjukhusets kreatursbesättning. Vid häradsrätten yrkade vidare medicinalstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, att Nordfeldt måtte förpliktas att till kronan återgälda det belopp, som kronan gått förlustig, av styrelsen efter visst avdrag uppskattat till 9 649 kronor 40 öre jämte ränta.

Genom utslag den 8 december 1943 fann häradsrätten, bland annat, att Nordfeldt genom att sälja djur, som Nordfeldt men icke Karlsson vetat vara kastsjukessmittade, vållat sjukdomens spridning bland Karlssons djur. På

grund härav prövade häradsrätten rättvist döma Nordfeldt, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, för oförstånd i tjänsten att utgiva tjugo dagsböter å fem kronor. Den genom Nordfeldts förfarande uppkomna skadan ansåg häradsrätten i överensstämmelse med sakkunnigutlåtandet ha uppgått till 11 000 kronor. Därtill komme kostnader som kronan fått vidkännas för Karlssons och egen räkning med 1 049 kronor 40 öre, varemot borde avräknas det belopp, som kronan erhållit för mycket därigenom, att Karlsson erlagt köpeskilling såsom om djuren varit friska och kommit från en reaktionsfri besättning, under det att besättningen icke varit reaktionsfri samt sex av de elva djuren varit behäftade med smittsam kastning. Sistnämnda belopp uppskattade häradsrätten till 400 kronor för varje djur eller sammanlagt 4 400 kronor. Häradsrätten prövade förty lagligt förplikta Nordfeldt att till kronan utgiva skadestånd med 7 649 kronor 40 öre jämte ränta därå efter fem procent om året från stämningdagen den 16 september 1943, tills betalning skedde.

Svea hovrätt, där såväl medicinalstyrelsen som Nordfeldt besvärade sig, fann i utslag den 24 april 1944 ej skäl att i ansvarsfrågan göra ändring i häradsrättens utslag men bestämde det belopp, Nordfeldt hade att såsom skadestånd utgiva till kronan, till 9 116 kronor 7 öre jämte ränta efter den av häradsrätten stadgade grunden.

Efter besvär av Nordfeldt har Kungl. Maj:t genom utslag den 29 mars 1945 ej funnit skäl att göra ändring i hovrättens utslag i ansvarsfrågan och beträffande skadestandsfrågan prövat rättvist att, med ändring av hovrättens utslag, fastställa häradsrättens utslag.

I skrivelse den 8 mars 1946 har *medicinalstyrelsen* härefter framlagt förslag till slutlig reglering av det i anspråk tagna beloppet å 11 800 kronor samt därvid anfört följande.

Sedan Nordfeldt anmodats att till styrelsen inbetala det honom ådömda skadestandsbeloppet har denne i skrivelse till styrelsen den 30 augusti 1945 hemställt, att styrelsen måtte utverka skälig ersättning — av Nordfeldt själv uppskattad till 11 000 kronor — till honom för vissa uppdrag som han vid olika tillfällen fullgjort för styrelsens räkning.

Nordfeldt har tidigare vid olika tillfällen av styrelsen erhållit i uppdrag att uppgöra förslag till utrustning och omorganisation av driften m. m. vid ett flertal sinnessjukhus. Någon gottgörelse härför har icke utgått till Nordfeldt i annan mån än att han erhållit resekostnads- och traktamentsersättning för de av uppdragen föranledda resorna samt att styrelsen genom beslut den 8 oktober 1929 bemyndigat direktionen för Nyköpings hospital att till Nordfeldt utbetala ett belopp av 200 kronor, vilket belopp dock ej lyfts av Nordfeldt, enär han ej ansett detsamma vara skälig ersättning för det av honom utförda uppdraget.

Anledningen till att någon annan ersättning icke utbetalats till Nordfeldt för ifrågavarande uppdrag torde ha varit den att Nordfeldt — i den mån uppdragen icke kunnat utföras å tjänstetid — icke tidigare hos styrelsen gjort några formliga ersättningsanspråk gällande. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat från överdirektören F. von Dardel, som vid tiden för ifrågavarande uppdrags fullgörande var chef för medicinalstyrelsens kameralbyrå, torde vid uppdragens meddelande viss compensation åt Nordfeldt ställts i utsikt; och anser denne, som betonat svårigheten att långt i efterhand verkställa en skälig-

hetsprövning, ett kontant belopp av omkring 3 000 kronor kunna anses utgöra den minsta ersättning som bör utgå för fullgörandet av uppdragen.

Att nu i efterhand medgiva ersättning till Nordfeldt för ifrågavarande uppdrag finner emellertid styrelsen knappast böra ske. Det lär nämligen icke låta sig göra att efter så lång tid från uppdragets fullgörande, som nu förflutit, med tillfredsställande noggrannhet bestämma storleken av den ersättning, som i varje särskilt fall skäligen bort utgå. Däremot finner styrelsen billigheten bjuda att vid bedömande av frågan, huruvida någon del av skadeståndsbeloppet bör efterskänkas, hänsyn toges även till den omständigheten att Nordfeldt utfört ifrågavarande arbeten.

Enligt häradsrättens utslag dömdes Nordfeldt att i förevarande sammanhang för oförstånd i tjänsten utgiva tjugo dagsböter å fem kronor. Någon vårdslöshet ansågs alltså icke ha förelegat. Av handlingarna i målet framgår även att anledningen till att Nordfeldt vid försäljningen icke uppgav, att kastsjuka förekommit i kreatursbesättningen vid Sundby sjukhus, torde ha varit den felaktiga uppfattning angående karaktären av ifrågavarande sjukdom, som Nordfeldt synes ha haft.

Nordfeldt, som är född 1884, kvarstår å äldre avlöningsstat, vilket för närvarande ställer sig förhållandevis ogynnsamt i ekonomiskt avseende. Någon förmögenhet disponerar Nordfeldt icke, och enligt vad han själv uppgiver skulle han för att bliva i stånd att helt inbetala ifrågavarande skadeståndsbelopp nödgas realisera hela sitt bohag.

Nu nämnda omständigheter tala för att viss eftergift beredes Nordfeldt i fråga om den honom i förevarande sammanhang åvilande skadeståndsskyldigheten gentemot kronan.

Under hänvisning till det anförda hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreskriva, att det förskotterade beloppet av 11 800 kronor må till den del detsamma överstiger 2 000 kronor jämte ränta därå från den 16 september 1943 till dess betalning sker slutligt belasta inkomstiteln inkomster vid statens sinnessjukhus, delposten överskott av trädgårds- och jordbruksdriften.

Statskontoret har i utlåtande den 27 mars 1946 förklarat sig med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter icke vilja motsätta sig bifall till medicinalstyrelsens hemställan. Ämbetsverket har vidare framhållit, att för efterskänkande i föreslagen omfattning av det Nordfeldt ådömda skadeståndet riksdagens medgivande syntes vara erforderligt.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har medicinalstyrelsen föreslagit, att Nordfeldt skulle befrias från det honom ådömda skadeståndet till den del detsamma överstege 2 000 kronor jämte ränta därå från stämningdagen. Enligt vad jag under hand inhämtat har Nordfeldt i sin ämbetsutövning såsom syssloman städse visat synnerligen stort intresse för jordbruksdriften vid sjukhuset och dess rationella skötsel. Av handlingarna i ärendet framgår vidare, att anledningen till att han vid ifrågavarande försäljning icke uppgivit, att kastsjuka förekommit inom kreatursbesättningen vid sjukhuset, torde ha varit den felaktiga uppfattning angående karaktären av ifrågavarande sjukdom, som han synes ha haft. I straffhänseende har han icke heller dömts för annat än oförstånd i tjänsten. Domstolarna ha sålunda icke ansett någon vårdslöshet föreligga från hans sida. Av vad i ärendet anförts framgår

Före-
draganden.

härjämte, att Nordfeldt för medicinalstyrelsens räkning fullgjort åtskilliga, i vissa fall omfattande utredningsuppdrag utan att tidigare ha erhållit någon särskild ersättning härför. På grund av vad sålunda framkommit och med hänsyn jämväl till vad i ärendet upplysts rörande Nordfeldts ekonomiska förhållanden anser jag för egen del skäligt, att han helt befrias från det honom ådömda skadeståndsbeloppet. Vid bifall härtill torde det jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1943 förskottsvis i anspråk tagna beloppet av 11 800 kronor böra slutligt belasta överskottsmedlen av trädgårds- och jordbruksdriften vid sjukhuset.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att sysslomannen vid Sundby sjukhus Arvid Nordfeldt må befrias från honom enligt Kungl. Maj:ts utslag den 29 mars 1945 åvilande skadeståndsskyldighet till kronan.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gösta Kahm.